

GOSPODARSKI LIST

Ljubljana
Jugoslavija

List izhaja enkrat na mesec —
Stane za celo leto 12 lir, za pol
leta 6 l., posamezna številka 1 liro.

Leto II. Štev. 9
september 1923

:: Upravištvo in uredništvo ::
V GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
:: Rokopisi se ne vračajo ::

VSEBINA:

Ing. Rustja: Naš strokovno - kmetijski
pouk.

Alojzij Bajec: Še o menici.

Ing. R.: Kaj je z žganjekuho?

Just Ušaj: Ne trgajte prezgodaj!

Just Ušaj: O čebelni paši.

Č.: Pazite na glistavost živine.

Kako je dosegla Italija rekordno žetev
pšenice?

Izseljeniški vestnik.

Zadružištvo: Občni zbor Zadružne
Zveze v Gorici. Alojzij Bajec: O kolkova-
nju zadružnih knjig. Ing. Rustja: Katere
davke plačujejo zadruga. Hranilnice, tudi
pri nas naj bo tako!

Vprašanja in odgovori.

Kako je po deželi: Istra koncem av-
gusta.

Tržni pregled.

Gospodarska navodila za september.

Razno.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Knjigovodski tečaj je moral tudi v ti šte-
vilki izostati in napraviti mesto drugim
člankom, ki razmotrivajo v naše gospodar-
sko življenje živo rezajoča vprašanja. Zato
naj reklamatorji to upoštevajo in malo po-
trpijo.

Raznim zadružnikom. Skušali smo od-
govoriti na vsa vprašanja, ki ste jih poslali
ali na Zadružno Zvezo ali pa na uredništvo.
Kar Vam še ni jasno, sporočite, odgovori-
mo v oktoberski številki. Želimo pa, da po-
šljete vsa vprašanja vsaj do 30. septembra.

Naročniki!

Čitajte dopis iz Istre! Podobne dopise
bi lahko vsak od Vas poslal. Ne sramujte
se, ako ne znate lepo pisati, urednik ima
dobre oči in bo že »pogruntal«.

SIRITE »GOSPODARSKI LIST«,
NAŠE EDINO STROKOVNO GLASILO.
ČIM VEČ BO NAROČNIKOV, TEM
ZANIMIVEJŠI BO LIST.

CENA OGLASOM: 1 stran 100 Lir
1/2 strani 60 Lir
1/4 strani 40 Lir
1/8 strani 25 Lir

Za objavo v 2 št. 5% popusta, v 3 št.
10%, v 6 št. 20% celo leto 30% popusta.

Kmetovalci!

Zadruga in posamezniki so dobili letos
že 3200 q prvovrstne ¹⁰/₂₀% *Tomaževa*
žlindre in dobili je bodo še, ker ima

Zadružna Zveza v Gorici

Corso Verdi 37

še nekaj vagonov na poti. Kdor še ni naro-
čil, naj naroči takoj, ker žlindra naj bo ok-
tobra meseca že potrošena. *Tomaževa*
žlindra v zvezi s kalijevo soljo je tudi iz-
borna gnojilo za travnike.

Zadružniki!

Vaša dolžnost je, da se poslužujete vsi nove

„ZADRUŽNE TISKARNE“

v Gorici, Riva Piazzutta 18

**Izvršuje vsa tiskarska dela solidno
:: in po konkurenčnih cenah. ::**

Naročila sprejema tudi Knjigarna K. T. D. via Carducci 2.

JOSIP KERŠEVANI, mehanik in puškar **v Gorici, Stolni trg 9**

naznanja sl. občinstvu, da mu je na novo došla velika množina blaga svetovno znanih tovarn. Novo došlo blago prodajam po jako znižanih cenah. Na pr. šivalne stroje **Orig. Mundlos, Pfaff, Gritzner, Adler, Neuman, Afrana in Winselmann**. Posebno opozarjam cenj. šivilje in neveste na strokovni poduk za umetno vezanje in krpanje, katerega dajam brezplačno.

Dvokolesa originalna: **Puch, Stiria, Start, Waffenrad, Regent, Kosmos, Helical** in mala motorna kolesa.

Velika izbira pušk. samokresov, patron, dinamičnih patron, smodnik za razstreljevanje kamnov in za lovce, ter potrebščine za zgoraj omenjene predmete.

Lastna delavnica in popravilnica Stolni trg števil. 3.

Z jamstvom prodajam šivalne stroje, dvokolesa in puške tudi na mesečne obroke.

**Za točno, solidno postrežbo in konkurenčno ceno jamči
JOSIP KERŠEVANI, mehanik in puškar.**

GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat na mesec —
Stane za celo leto 12 lir, za pol
leta 6l., posamezna številka 1 liro.

Leto II. Štev. 9
september 1923

:: Upravništvo in uredništvo ::
V GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
:: Rokopisi se ne vračajo ::

Naš strokovno — kmetijski pouk.

Tudi v tem oziru se je po vojni precej spremenilo v naši pokrajini. Imeli smo prej kmetijsko šolo v Gorici ki je bila, lahko rečemo, dobra šola. Nastavljene moči so bile na mestu, deželni odbor je to ustanovo izdatno podpiral in šola bi mogla vršiti svojo nalogo, ki je bila: Povzdiga našega kmetijstva na podlagi naprednega gospodarstva.

Velikega pomena pa ta šola ni imela za naše kmetijstvo, ker ni imela z našim ljudstvom pravega stika. Izšolal se je res kakšen dober gospodar, napreden kmetijski posestnik, a mnogi, ki so obiskovali to šolo so se izneverili kmetijstvu in si poiskali službo v kakem drugem poklicu.

Premotrimo kakšno je kmetijsko šolstvo v Italiji? Vse izobraževanje v strokovnem kmetijstvu sloni v Italiji na takozvanih potovalnih šolah. Vsaka pokrajina ima eno ali več takih šol z gotovim številom učnih moči, ki potujejo iz kraja v kraj ter drže predavanja. V kolikor sledijo tem predavanjam praktične vaje, da se kmetu pokaže in razkaže, o čemur je razpravljal predavatelj, v toliko imajo potovalne šole pravico do obstoja drugače pa ne, ker beseda se kmalu izgubi posebno pri kmetškem ljudstvu. Kmet hoče biti prepričan, hoče videti dokaz. Kaj pomaga govoriti o dobičkanosti umetnih gnojil v takem kraju, kjer jih še nikdo ni rabil. Kmetu je potrebno dokazati, da so umetna gnojila res dobičkanosna, kar pa je mogoče edino na podlagi poizkusa.

Nekatere potovalne šole v Italiji so opremljene z mnogimi pripomočki, z vsemi v naprednem kmetijstvu potrebnimi pripravami in marsikatera taka šola je tudi

kmetovalcem darovala različna semena in umetna gnojila, ki jih je dobila od tvornic — superfosfat od Montecatini — in semenških podjetij. Take šole so gotovo mnogo koristile in koristijo. Drugače pa je z drugimi takimi šolami, ki vsega tega nimajo, ki nimajo drugega, kot samo šolanih moči. Ako so te moči vrhu tega še malo izvežbane oziroma bolj navdahnjene oziroma napolnjene s teorijo, je uspeh take šole enak ničli.

Sistem potovalnih šol je sicer vpeljan po celi Italiji, razun pri nas, kaže pa, da v starih pokrajinah tudi uvidevajo, da ne bo kmetijska izobrazba najširših slojev visoko zrastle, ako bo odvisna le od potovalnih šol. Različni stokovnjaki, med njimi tudi znani vinski strokovnjak poslanec Marescalchi se bolj zavzema za načrt širjenja kmetijske izobrazbe, ki je bil izdelan od bivšega goriškega deželnega odbora, oziroma njegovega kmetijskega urada. Ta načrt, ki se tudi tu izvaja sloni na sledečem:

Predpogoj naprednega kmetijstva je, da se širi strokovna kmetijska izobrazba med najširše sloje kmetškega ljudstva. V tem oziru je potrebna šola v vsaki vasi. Kmetijski fant, bodoči gospodar mora že v svoji zgodnji mladosti spoznati zakone, po katerih se razvija kmetško gospodarstvo, že v zgodnji mladosti mora spoznati najvažnejše panoge kmetškega gospodarstva in dobiti temeljno podlago za napredno kmetijstvo. Ta izobrazba mora obsegati vse, kar kmetijski posestnik potrebuje, pa naj si bo pri živinoreji, trtoreji in kletarstvu, sadjarstvu, poljedelstvu, čebelarstvu itd.

Tako zahteva vsak poklic. Trgovski vajenec mora biti skozi gotovo dobo vajenec; predno je postal nekdo mizar, se je moral učiti skozi tri leta ravnotako kot vsak drugi rokodelec. Podobno je z vsemi poklici in zato tudi za kmetovalca ne zadostuje, da se uči doma pri svojem očetu kmetijske obrti. Na Danskem imajo vpeljano to navado, da gre vsak mladenič, ki ima prevzeti domače gospodarstvo, skozi par let k drugemu posestniku, kjer naredi potrebno prakso. Na vsakem posestvu je kaj novega, povsod se je mogoče čemu priučiti.

Toraj novi načrt širjenja kmetijske strokovne izobrazbe gre za tem, da se razširi izobrazba med najširše sloje in da se začne vcepljati že v mladosti.

Ker je današnja ljudska šola tako urejena, da da učencu neko splošno izobrazbo, da mu nudi vsakega po malo, vsega skupaj pa zelo malo, ni tam pravi prostor za kmetijsko poklicno šolo, vsaj toliko časa ne, dokler se ljudska šola ne reorganizira oziroma dopolni. Popolnoma mlad učenec tudi ne bi mogel slediti pravemu poklicnemu, strokovno-kmetijskemu pouku, ker si ne bi mogel zamisliti prave zveze med teorijo in praktičnim življenjem. Za poklicno šolo so učenci zreli na splošno najbolj tedaj, ko dokončajo ljudsko šolo, to je z dokončanim 14. letom. V taki starosti je učenec najbolj sprejemljiv za nauke in tedaj začne razumevati življenje. In kaj je kmetijstvo, ako ne vedno se spreminjajoče življenje, obnavljanje, oživljanje in umiranje tvarine.

Kdo naj bo širitelj kmetske strokovne izobrazbe, vsaj v splošnih temeljih, ako ne domači učitelj, ki dobro pozna domačo vas in ljudi, ki živi v stalnem stiku z ljudstvom. Tako je tudi zamišljen načrt goriškega kmetijskega urada in vse nadaljevalne kmetijske šole, katerih je v naši deželi precej so pod vodstvom domačih učiteljev. Ti zbirajo fante in mladeniče, ponekod tudi starejše može v večernih tečajih, jim podajajo splošne in podrobne nauke. Uspeh vseh teh šol ali tečajev — danes jih

je že okoli 40 — je zadovoljiv, ker je skoraj povsod udeležba in marljivost zadovoljiva.

Učitelj mora seveda biti kos svoji nalogi, mora biti sam strokovno podkovan. Ker današnje učiteljske ne nudi nastajajočemu učitelju dovoljne strokovne kmetijske izobrazbe, je Deželni kmetijski urad v Gorici otvoril lani kmetijski tečaj za učitelje, katerega je obiskovalo okoli 25 laških in okoli 50 slovenskih učiteljev. Letos — meseca julija in avgusta — se je vršil drugi kmetijski tečaj, na katerem so učitelji pokazali resno voljo, da jim dobrobit našega kmetskega ljudstva leži na srcu ter so z marljivostjo obiskovali predavanja. Seveda en mesec predavanj ne zadostuje za pridobitev celotne strokovne kmetijske izobrazbe, v tem oziru je potreben še zasebni študij.

Tudi s tem, da se drže magari v vsaki šoli kmetijski tečaji, ne bo še vse doseženo. Deželni kmetijski urad tudi nima samo to v načrtu, temveč smatra vse te kmetijske tečaje v šolah za predpripravo za praktične tečaje, ki so se že vršili in se bi morali po načrtu v bodočnosti vršiti še bolj pogostoma. Te praktične tečaje vodijo nastavljeni kmetijskega urada, ki morajo seveda imeti tudi potrebne pripomočke.

Brez dvoma je načrt Deželnega kmetijskega urada v Gorici zelo velikega pomena za naš kmetski stan. Na ta način bo gotovo kmetijska strokovna izobrazba našla pot med najširše plasti našega kmetskega ljudstva in koristi za celotno naše gospodarstvo gotovo ne bodo izostale. Ako se bo ta načrt v resnici izvedel v svoji celoti, ako se bo že posejano seme in že vsklila bilka po izdelanem načrtu razvijala, nam ne sme biti žal za našo Slovensko kmetijsko šolo v Gorici, ki smo jo izgubili. Želimo in upamo, da bodo merodajne oblasti načrt podpirale in poskrbele z vsemi močmi, da bo načrt tudi izveden.

inž. Rustja.

Še o menici.

Iz raznih vprašanj ki prihajajo na naslov Zveze radi menic, posnemam, da tega, kar sem napisal v zadnjem Gospodarskem listu pod naslovom »Denarni zavodi, menice potrebujete!« mnogi niso razumeli.

Vzrok tiči v glavnem v tem, da mnogi naši posojilničarji italijanskega besedila menice ne razumejo, zato podajam v naslednjem isto menico v slovenskem prevodu: (Glej zadnji »Gosp. list.«)

**Glava menice
in kolek**

Osek, dne 10. avgusta 1923

1500 —

Dne 10. februarja 1924. plačamo za to menico

po naredbi Km. hranilnice in posojilnice v Oseku

svoto

It. Lir — tisočpetsto —

Plačljiva pri Km. hranilnici
in posojilnici v Oseku.

Franc Kumar Antonov
Franc Leban pok. Ivana
Jožef Bavcon Jožefov

Iz besedila tega prevoda torej sledi, da je menica povsem enostavna listina, na podlagi katere so se zavezali gotovi ljudje, plačati ob določenem času določeno svoto denarja.

Na vprašanje ali moramo menico protestirati, če jo ni plačal dolžnik ob dospelosti, odgovarjam sledeče:

Ako se je nahajala menica v dan dospelosti v rokah tistega, na čegar korist je bilo izpostavljena, v našem slučaju v rokah hran. in pos. v Oseku, jo ni treba protestirati.

Slučaj bi pa tudi lahko nanese, da bi hran. in pos. v Oseku potrebovala denar in oddala to menico Podružnici Ljubljanske kreditne banke v Gorici v eskompt. V tem slučaju odstopi hran. in pos. v Oseku potom kratke izjave, ki jo napiše na hrbet menice (žiro) svoje pravice iz te menice Podružnici Ljubljanske kreditne banke v Gorici. Seveda jamči potem Hran. in pos. v Oseku Podružnici Ljubljanske kreditne banke v Gorici za plačilo te menice ravno tako, kakor tisti, ki so jo podpisali kot dolžniki in poroki.

Nekaj dni pred dospelostjo te menice t. j. pred 10. februarjem 1924. bo Podruž-

nica Ljubljanske kreditne banke obvestila Kumarja, Lebana in Bavcona, da se nahaja omenjena menica pri njej in jih povabila, naj jo dne 10. februarja 1924. zanesljivo plačajo, sicer bo prisiljena jo protestirati.

Nastopil je dan 10. februarja 1924. Pri banki se nihče ne zglesi radi plačila. Kaj stori banka? Menico izroči notarju, da jo protestira. Zakaj? Povedal sem, da jamči hran. in pos. v Oseku za plačilo menice banki ravno tako kakor menični dolžnik in poroki. Če bi banka menice ne protestirala, bi izgubila pravico zahtevati plačilo od hran. in posojilnice v Oseku, ne bi pa izgubila iste pravice proti dolžniku menice in proti porokom. Iz tega sledi, da moramo protestirati ob dospelosti in če niso takrat plačane, le take menice, ki so prešle potom odstopa (žira) v našo posest, zato da ne izgubimo pravice zahtevati plačilo tudi od tistega, ki nam jo je odstopil.

Z ozirom na vse to, kar je bilo sedaj povedano o protestu, vsem zavodom nujno priporočam, da menic, ki so jim jih podpisali dolžniki in poroki za prejeta posojila, če tudi ne bi bile plačane ob dospelosti, ne protestirajo, ker bi jim sodnija v slučaju spora takih nepotrebnih protestnih stroškov ne priznala.

Dovoljeno pa je, če zavod zahteva vračilo posojila že ob dospelosti menice, in tega lepim potom od posojilojemalca in porokov ne more doseči, da izroči menico odvetniku, da jo vtoži.

Menice, ki še ni dospela (zapadla) v plačilo, se ne more niti izterjati niti vtožiti.

Znano pa mi je, da so doslej dajali naši zavodi posojila na zadolžnice, ki so zapadle v plačilo v štirih letih. Iz tega sklepam, da tudi za posojila, ki jih bodo dajali odslej na menice, ne bodo zahtevali vračila že po šestih mesecih t. j. takrat, ko bo dospela (zapadla) menica. Za ta slučaj priporočam našim zavodom, naj z mirno vestjo hranijo menice 3 leta, računši od dneva, ko so bile izpostavljene; zadnjega pol leta pa naj porabijo v to, da, ali zahtevajo plačilo menice, ali pa povabijo dolžnika in poroke, da podpišejo novo menico.

Pravim zadnjega pol leta. To je treba razumeti tako-le:

Naš vzorec menice kaže, da je bila izpostavljena 10. avgusta 1923. in da bo dospela v plačilo 10. februarja 1924. Ta menica zastari v treh letih t. j. 10. februarja 1927. Zavod, ki ima to menico v rokah, v našem slučaju hranilnica in posojilnica v Oseku, pa ne sme čakati na podpis nove menice do 10. februarja 1927. marveč mora že 10. avgusta 1926. pozvati dolžnika in poroke da v času od 10. avgusta 1926 do 10. februarja 1927. ali plačajo, ali podpišejo novo menico.

Pri sedanjim počasnem tožbenem postopanju je brezpogojno potrebno, da izroči zavod menico če ni bila pravočasno plačana ali obnovljena, najmanj 3 mesece preden je nastopila zastarelost, v iztožbo, ker se zastarelost menice ne ukine z dnevom ko je bila izročena v iztožbo, marveč še-le z dnevom, ko je bil uročen menični plačilni nalog dolžniku in porokom.

Glede plačevanja obresti svetujem denarnim zavodom ta-le način: Naša menica je bila izpostavljena 10. avgusta 1923. in bo

dospela v plačilo 10. februarja 1924. Prvikrat mora dolžnik brezpogojno plačati obresti do dneva dospelosti, v našem slučaju do 10. februarja 1924. Ker imamo vmes računski zaključek, bo zavod izkazal v izpisku iz knjige posojil tisti del obresti, ki spadajo na čas od 1. januarja do 10. februarja 1924. kot predplačane obresti posojil. Že pri drugem plačevanju obresti, ki bi se moralo izvršiti 10. februarja 1924., naj si zavod pusti plačati obresti le do 30. junija in pri tretjem plačilu obresti, ki bi se moralo vršiti 1. julija pa do 31. decembra, da na ta način spravi v sklad plačevanje obresti z letnim računskim zaključkom.

Na vzorcu naše menice se nahajajo trije podpisi: dolžnikov in dveh porokov. Iz tega se sklepali nekteri posojilničarji, da mora vsaka menica nositi tri podpise. To mnenje je napačno. Število porokov je odvisno od višine zneska, od njihovega gmotnega stanja in od presoje načelstva vsakega posameznega zavoda, ki pri svojih sejah dovoljuje posojila.

Ako dolžnik ali porok ne znata pisati, morata iti k sodnji, da legalizira podpise. Križ in dve priči, kakor je bilo v navadi pri zadolžnicah, pri menici ne velja. Legalizacijo oskrbi tudi notar, toda pristojbine notarja so brezprimerno višje nego pri sodnji.

Denarni zavodi bodo morali uvesti knjigo, kamor bodo vpisovali menice po njihovi dospelosti t. j. menično skadenčno knjigo. O tej knjigi spregovorimo v eni bodočih številki Gospodarskega lista.

Menice naj se hranijo po možnosti v blagajni, kjer pa blagajne ni, pa tam, kjer se hranijo zadolžnice.

Če našim zadrugarjem še kaka stvar glede menice ni jasna, naj se obrnejo pisмено ali osebno na Zvezo. Odgovor bo sledil v prihodnji številki Gospodarskega lista.

Alojzij Bajec.

Kaj je z žganjekuho?

Prvi zakon, ki je spremenil prej veljavno zakonodajo o žganjekuhi, je zakon z dne 22. oktobra 1922 št. 1409 objavljen v »Gazzetta Ufficiale« št. 263 z dne 10. novembra 1922. Na podlagi tega zakona so bila raztegnjena na naše pokrajine vsa določila veljavna v starih pokrajinah Italije, razen ona glede prostorov, kjer se žganjekuha vrši. Predpisi glede prostorov morejo stopiti (ne morajo) v veljavo s koncem l. 1924.

Najvažnejša določba raztegnjenega zakona je ta, da ni več dovoljena davka prosta žganjekuha za domačo uporabo. Dovoljen pa je lastnikom žganjskih kotlov za dobo 2 let (do 11. novembra 1924) popust polovice davka za toliko žganja, kot je bilo prej davka prosto za domačo uporabo.

S tem zakonom določen davek je znašal 10 L na 1 l 100% alkohola in je bil do danes že dvakrat povišan, in sicer z zakonom z dne 28. decembra 1922 št. 1672, v veljavi od 1. januarja 1923 je bil prvič povišan ta davek na 12 L na l, drugič pa z zakonom z dne 9. julija 1923, v veljavi z dne 14. julija 1923. pa na 15 L.

Kako visok je ta davek pri našem žganju? Davek od 15 L na liter velja za 100% žganje, kar ni več žganje, temveč čist alkohol, čist špirit. Naš tropinovec ima največ 50% alkohola, kar pomeni, da se nahaja v 1 l 50% žganja pol litra alkohola; torej plača tako žganje polovico od 15 L, enako 7.50 L državnega davka. Ako ima tropinovec le 40% alkohola, plača $\frac{1}{10}$ od 15 L, enako 6 L. Recimo, da ima brinjevec 30% alkohola, plača $\frac{3}{10}$ od 15 L, enako 4.50 L. Slivovka ima recimo 25% alkohola, torej plača vsak liter $\frac{1}{4}$ od 15 L, kar je enako 3.75 L na liter. Ta davek je državni davek in ne izključuje deželne doklade.

Od 1. januarja 1923 naprej se plača davek od dobe kuhanja in ne od dobljenih litrov žganja. Vsak lastnik kotla ima eno listino, sestavljeno od pristojne davčne oblasti; na kateri je zapisano, koliko davka se plača od tega kotla, ako se kuha z

njim skozi 24 ur. Dnevna taksa žganjekuhe zavisi:

1. od velikosti kotla,
2. tvarine, ki jo hočemo žgati,
3. števila dnevni napolnenj in
4. od davka na 100% alkohol.

Naši kotli vsebujejo navadno od 50 l do 150 l. Večjih kotlov je pri nas malo. Za vsak kotel je določeno, koliko kg gre vanj določene tvarine, surovine za žganje.

Pri nas kuhamo žganje iz vinskih tropin, sadnih tropin, svežega sadja, brinja itd. Za vsako imenovano tvarino je določeno, koliko čistega alkohola da 100 kg te tvarine. Seveda dobimo pri večjih kotlih vedno nekaj več žganja iz enakega števila kg surovine. To zakon o žganjekuhi tudi upošteva in sicer pravi, da dobimo iz 100 kg vinskih tropin pri kotlu od 50—70 litrov 2.70 alkohola, pri kotlu od 75—150 l 2.80 l in pri večjih kotlih 3 l 100% alkohola. Pri vinu — ako kuhamo pokvarjeno vino — so te postavke precej višje.

Število dnevni napolnenj je za naše razmere mnogo previsoko in tu tiči tudi vzrok, zakaj je pri nas žganjekuha onemogočena. Na naše kotle skuhamo dnevno okoli 4—7 kotlov, uradno se pa to število poviša za precej. Dnevno število kotlov se seveda menja po tvarini, ki jo kuhamo.

Davek je stalen, danes v veljavi 15 L od 1 l čistega alkohola, oziroma pri nas do 11. novembra 1924 polovico.

Dnevno takso za žganjekuho dobimo na ta način, da množimo število kg — izraženo v % — ki je na kotel in tvarino določena, s številom kotlov, ki jih dnevno skuhamo, vse skupaj zopet množimo s številom litrov alkohola, ki ga dobimo iz gotove tvarine pri določenem kotlu, ter zopet vse skupaj množimo z davkom na 1 l čistega alkohola. Primer: Ivan Kopač ima žganjski kotel, ki drži 70 l. Uradno je določeno, da gre v njega 35 kg (0.35 q) tropin; dnevno napolnimo ta kotel 10 krat; 100 kg tropin da 3 l alkohola (ne žganja), davek je 15 L na l alkohola. Torej:

$0.35 \times 10 \times 3 \times 15 = 157.5$ L, kar predstavlja dnevno takso za kuhanje tropin na kotel Ivana Kopača,

Važna so še nekatera določila glede kuhanja žganja in sicer:

1. Začetek kuhanja se mora javiti 5 dni poprej pristojni davčni oblasti. V te 5 dni pa ne smejo pasti zadnji dnevi enega meseca ter začetni dnevi sledečega meseca, n. pr. ni dovoljeno javiti šele 28. oktobra, da se bo začelo kuhati 3. novembra; v tem slučaju bi morali javiti že 25. oktobra.

2. Ako ni bila ena žganjekuha (kotel) več kot skozi 3 mesece v teku, se mora izvršiti prijava 10 dni prej.

3. Nadaljevanje kuhanja, po preteku te prijavljene dobe, se mora tudi javiti 5 dni prej. N. pr. Nekdo je prijavil 25. oktobra, da bo začel kuhati 2. novembra in da bo kuhlal skozi 6 dni, to je od 2. novembra, do 8. novembra. Ako hoče kuhati še nadalje, recimo še 9. in 10. novembra, mora to prijaviti najpozneje 3. ali 4. novembra.

4. Z žganjekuho se ne sme začeti prej, kot 2 uri pred solničnim vzhodom in ne končati pozneje, kot 2 uri po solničnem zatonu.

5. Posamezna prijava ne sme vsebovati različne kotle in različne surovine (sadje, tropine, vino itd.). Za vsak kotel in posamezno surovino mora biti napravljena posebna prijava.

Za letos in deloma drugo leto bo pri nas žganjekuha oproščena polovičnega državnega davka, potem ne več. Od 11. novembra 1924. bo pri nas zakon v njegovi celoti v veljavi in s tem je gotovo zadan naši dosedanji žganjekuhi smrtni udarec, ako ne bo vlada upoštevala naših posebnih gospodarskih razmer, posebno v onih krajih, kjer je žganjekuha tvorila največji ali celo edini dohodek, n. pr. v gotovih delih Notranjske.

Zakaj so v Italiji glede žganjekuhe take določbe? Odgovor je lahek. Italijanska vlada je proti pitju žganja, ker proizvaja

Italija toliko vina. Ljudje naj pijejo vino. V drugi vrsti hoče država tudi ščititi nekatera močna in svetovno znana vina pred ponarejenjem ter ne v zadnji vrsti hoče imeti tudi lep dohodek. Ko je finančni minister De Stefani zakon o povišanju davka na alkohol predložil kralju v podpis, mu je poročal sledeče:

»Računa se, da bo najmanj 250.000 hl čistega alkohola doplačalo povišek od 200 L; iz tega sledi prejemkov 50 milijonov lir in najmanj 25 hitrega čistega dohodka.

Veliko korist bo od tega poviška imela tudi industrija, posebno proizvajalci likerjev, pravega vermuta in proizvajalci marsale, ki bodo zaščiteni pred konkurenco drugih itd.«

Za alkohol, ki ga uporablja industrija in zdravilstvo, so nekatere olajšave, ki pa za nas niso važne.

Je li pri nas žganjekuha vseeno mogoča. Kot smo dosedaj kuhlali žganje, ga ne bomo več, vsaj ne po 11. novembru 1924. V Italiji so danes velike destilerije, velikanska podjetja, ki kuhajo žganje in špirit noč in dan skozi celo leto. Špirit proizvajajo iz tropin, sadja, pokvarjenega vina, melase (ostanki sladkorne industrije) itd. Te tvornice so zelo moderno urejene in njihova rentabiliteta sloni na tem, da dosežejo največji uspeh z najmanjšimi stroški. Vse manjše žganjekuhe in tvornice špirita so izginile ali pa izginjajo.

S tropinami je po Italiji precejšen promet in ministrstvo železnic dovoljuje letno znatne olajšave prevozu tropin iz kleti v destilerijska podjetja, ki dobivajo iz tropin žganje, vinski kamen in čreslovino.

Po 11. novembru 1923 bo pri nas žganjekuha le tedaj mogoča, ako bodo imeli eno veliko podjetje, ki bo združilo s cele dežele vse one predmete, iz katerih je mogoče proizvajati žganje.

Ne trgajte prezgodaj!

V tem pogledu se pri nas veliko greši, ker se prezgodaj trže. Navadno je temu kriva bojazen, da pride slabo vreme in strah pred tatvino grozdja. Deževnega

vremena se posebno boje oni, ki niso dovoljno varovali grozdja pred grozdno plesnijo in peronosporo. To je tudi umevno, ker tako grozdje rado gnije, ali ga pa je

dan za dnevom manj, ker se suši. Zato pa začnjo navadno prvi trgati oni vinogradniki, ki imajo bolno grozdje. Nato jim sledijo drugi, ki so takorekoč primorani, ker so njih vinogradi potem bolj podvrženi tatvini, osam, sršenom in drugim škodljivcem. Pri nas je običajna ta slaba navada, da čim v vasi le eden potrže, mu sledijo koj drugi dan vsi. Neopravičena je po navadi tudi prevelika bojazen pred tatvino, ker od pol brentača ukradenega grozdja, vinogradnik ne trpi toliko š k o d e, kakor

s prezgodnjo trgatvijo. Res je, da vinogradnik težko trpi, ako mu kdo krade grozdje, ki ga je stalo toliko truda in stroškov, — vendar ne sme biti preozkosrčen in boječ. Koliko škode nam prizadene prezgodnja trgatve, je razvidno iz spodnje tabele, ki jo je na podlagi kemične analize sestavil poznani strokovnjak v vinogradništvu, pokojni Patele. On je v gotovih časovnih presledkih, ki so razvidni iz tabele, kemično analiziral 1000 jagod od trte, v Trentinu »Negrara« imenovane.

Čas trgatve	Teža 1000 jagod v gramih	sladkorja	prosta vinska kislina	vinski kamen	jabolčna kislina
6. juli	503	2,9	4,1	2,7	4,5
16. „	798	4,1	7,8	4,3	9,0
12. avgust	1190	16,4	8,1	4,7	21,7
23. „	1963	160,0	6,5	10,6	11,13
31. „	2063	217,0	3,0	11,8	11,9
9. september	2154	286,0	2,5	12,5	9,8
28. „	2173	312,0	0,4	14,4	8,6
12. oktober	2370	382,0	0,2	15,3	7,3
21. „	2283	383,0	—	15,7	4,8

Pri drugih vrstah trt in v drugačnih razmerah bi bila ta tabela nekoliko drugačna, ker zavisi zorenje grozdja od mnogih okolnosti. Zdravo trtno listje, dovoljna toplota in svetloba pospešujejo zorenje, do čim ga velika vlaga, pomanjkanje zdravih listov, hladno vreme in suša pa zadržuje. V glavnih potezah pa ta tabela velja za vse razmere. Preglejmo jo pozorno in videli bomo:

Teža tisočih jagod je do 12. okt. rasla in potem začela padati. S tem je grozdje dozorelo in se začelo polagoma sušiti. Sladkor je do tega dne dosegel malone

najvišjo točko ker je v času od 12.—21. okt. zrastel le za en gram. Glede množine sladkorja opažamo dalje, da je ista šele po 16. jul. začela znatno rasti. Od tedaj naprej je vsak lep dan zlata vreden, ker sladkor, ki edini daja moč vinu, je zelo drag. Če zvišamo množino sladkorja v grozdju le za dve stopinji po klosternejburški tehtnici, smo bodočemu vinu pomagali več kakor za eno stopinjo alkohola, kar je vedno vredno skoraj dvajset lir na vsak hektoliter pridelanega vina. Iz tabele opažamo dalje, da prosta vinska kislina do 12. avgusta, t. j. do začetka dozorevanja grozdja

raste in potem pa začne padati. Ko grozdje dozori, prosta vinska kislina popolnoma zgine. Nasprotno pa raste množina vinskega kamna, ki se potem v vinu izloči v obliki »grampe« na doge. Isto tako se zmanjšuje proti koncu dozorevanja tudi jabolčna kislina, ki jo je v grozdju največ. To kislino grozdje z dihanjem razkroji v vodo in ogljenčev dvokis. Z eno besedo, grozdje postaja vedno bolj sladko in množina kisline se manjša. Množina sladkorja napreduje do tedaj, dokler ima trta še nekaj zdravih listov. Ko ti odpadejo, grozdje sicer še vedno bolj in bolj sladi, ali to le vsled tega, ker se suši; voda iz grozdja shlapewa, sladkor pa se gosti. Do tega časa bi morali s trgatvijo počakati, ker ako je grozdje zdravo, dosežemo tedaj največji pridelek in največjo količino sladkorja. V krajih, kjer pridelujejo najfinejša namizna vina, čakajo s trgatvijo še dolgo potem, ali s tem zmanjšajo v veliki meri množino pridelka v korist boljše kakovosti. S tem dosežejo, da se grozdje na trti skoraj posuši in postane tako, kakor rozine. Seveda je to zelo riskantno in se pri nas tudi ne izplača.

Torej vinogradniki, odlašajte kolikor mogoče s trgatvijo in sledite v tem pogledu par občinam, ki so v zadnjih letih s pozno trgatvijo dosegle zelo dobre uspehe. Najboljše bi bilo, da bi se v vsaki občini pred trgatvijo zbrali razumni možje in sami določili čas trgatve. Prestopnike se seveda po zakonu ne more kaznovati, ker razpolaga vsak sam s svojim imetjem. Taki, ki ne bodo ubogali, bodo že tako kaznovani, ker ne bodo mogli svojega vina lahko in dobro prodati. V gotovih okolnostih, namreč tedaj če ima kateri vinogradnik samo zgodaj

zoreče vrste, ali pa v slučaju, da je grozdje zelo trpelo od bolezni, bi tak vinogradnik od prisiljene pozne trgatve lahko tudi škodo trpel. Zato ne postava, ampak razum naj vas svari pred prezgodnjo trgatvijo!

Just Ušaj.

DODATEK.

Letošnje leto občuti naš vinogradnik spremembo političnih razmer in izgubo prejšnjih vinskih trgov. Precej vina je ostalo nerazprodanega in po sedanjih znakih, s posebnim ozirom na vesti o trgatvi v ostalih delih Italije, imamo pričakovati še hujšo, pravcato vinsko krizo.

Kaj nam je storiti? Trgatev dela vino, pravi italijanski pregovor. Potrebujemo močna izbrana vina, s katerimi se bomo lahko postavili na trgu.

Letošnje leto bo grozdje zelo neenakomerno zorelo, kar je posledica mrzlega junija in sledeče suše. Nekatero grozdje bo debelo in pravilno dozorelo, drugo bo drobno in kislato. Ako eno in drugo pomešamo, bomo dobili slabo vino, s katerim se ne bomo mogli postaviti. Plačati pa bomo morali od vsega vina visok davek. Moremo si pa pomagati.

Napravimo dve vini. Eno naj bo cvet vina iz odbranega grozdja, to je takega, ki je popolnoma dozorelo, ki nima kislih jagod, je zdravo in nepokvarjeno. Vino iz tega grozdja naj bo za trg, za kupca. Drugo vino napravimo iz slabega, kislega in nedozorelega grozdja, ki naj nima 5% alkohola. To vino bo za domačo prijačo dobro, in od tega ne bo potrebno plačati državne davka. Pri trgatvi odbirajmo grozdje, ker sedaj je čas, da se vinogradniki pokažejo, ali so zreli za boj za obstanek.

O čebelni paši.

(Nadaljevanje.)

Ob sušnem poletju, ko je že odcvela akacija, lipa in kostanj, najdejo čebele v krajih, kjer je malo gozda, skromno pašo le na robidnicah, bučah, solnčnicah, osatu, lucerni, beli deteljici, divjem regradu, gorčici itd. Vse te rastline medijo ob suši samo predpoldne in zato pa čebele ob suhih

in vročih dneh popoldne večinoma le lenarijo. V tej dobi obletijo čebele kaj rade od sršenov, os in mrvlje že načete in ranjene hruške, fige, grozdje in drugo sladko sadje. Marsikateri kmetovalci jih radi tega sovražijo, ali jim s tem delajo krivico, ker čebele izpijejo le one jagode, ki so vsled prizadetih ran že tako in tako podvržene

gnilobi. Čebela namrč ne more s svojimi čeljusti načeti jagode, kar se je tudi praktično večkrat dokazalo.

Če drži čebelar ob tej sušni dobi svoje čebele doma, bo opazal, da postajajo panji dan za dnevom lažji in da je meda vedno manj in manj. Zlasti bo to občutil oni čebelar, čigar družine so se kasno, to je šele ob koncu paše močno razvile in so vsled tega ob glavni paši le malo nabrale. Take družine bodo v kasnem poletju potrosile svoj med, in čebelar jim bode moral v jeseni ozimino prskrbeti sam in jih pitati. Zato mora vsak čebelar skrbeti, da se mu bodo čebele še v zgodnji pomladi močno pomnožile in da bodo potem v stanju dovoljno izkoristiti glavno pašo. Proti koncu paše pa čebelar dobro stori, ako omeji gnezda v panjih. S tem zmanjša število čebel, ki v času, ko ni paše, samo trosijo med. V sredini septembra pa mora čebelar skrbeti, da se mu take družine pred zimo zopet ojačijo. To doseže najlažje s tem, da pelje čebele na jesensko pašo, ali pa, da jih spekulativno pita. Tega nikakor ne sme opustiti, ker drugače bo imel v prihodnjem letu slabe družine. Spomladansko spekulativno pitanje pa večkrat ni uspešno in utegne biti celo škodljivo.

Na Krasu, na Cerkljanskem in v Karnalski dolini sejejo precej ajde, ki daje prav obilno pašo. Zlasti je medonosna črna nizka ajda in posebno pa še na rahlih in peščenih tleh. Seveda, to pašo kaj rado skvari dež in slabo vreme in potem ni medu in tudi ne ajde. Ajdov med je slabše kakovosti, ali ni slab za prezimljenje čebel. Kasno v jeseni cvete tudi na kraških tleh žepek, ali materina dušica. Ta rastlina daje zelo parfumiran med, ali žalibog, čebele jo največkrat ne morejo popolnoma izkoristiti, ker je ob jesenskem času večkrat vetrovno vreme, ki ne dopušča čebelam izleta.

Poleg nešteti medonosnih rastlin in velikega števila drugih, ki jih nisem omenil, imamo tudi take rastline, ki samo radi svoje medonosnosti zaslužujejo, da jih umetno zasejemo. Med take rastline prištevamo v prvi vrsti facelijo. Ta rastlina, ki ima podobno rmanu zelo narezane, kosmate liste in kosmata debeljca, cvete zelo bujno in nje cvetovi so zelo mnogoštevilni in plavkaste barve. Ona cvete kake 4 tedne in obilo medu in sicer tudi ob sušnem vremenu celi dan. Čebele jo tako obletujejo, da se cvetovi kar šibijo pod njimi. To rastlino se oseje kadar hoče, samo da je zemlja ob setvi nekoliko vlažna, da seme lahko izkali. Po preteku kakih treh tednov po setvi facelija začne že cveteti in cvete, kakor rečeno, kake tri tedne in tudi več. Nato se rastlina osuši in zopet sama oseje. Facelijo sejemo le ob takem času, ko druge paše ni in zato je ni potreba sejati spomladi. Najpripravnější čas za setev je juni in začetek julija. Seme facelije prodajajo navadno trvdke, ki se pečajo s prodajo čebelarkega orodja. Tudi na tukajšnji dež. kmetijski šoli se je vsakoljetno nekaj vseje in sicer z dobrim uspehom. Druga podobna rastlina, ki odlično medu in daje zelo dober med je meta (*Menta officinalis*). To je treba osezati najkasneje v maju, ki po preteku 6 tednov cvete. Cvetenje traja kake tri tedne. Meta je zdravilna rastlina in se jo lahko proda. Iz nje izdelujejo takozvani mentol. Poleg imenovanih dveh rastlin, ki so priporočljive za setev za zboljšanje čebelne paše, prištevamo tudi že imenovane, kakor ajdo, solnčnico, kardi, seradelo in druge, ki seveda koristijo tudi drugače.

Rastline, ki nudijo čebelam sladki nektar, so zelo mnogoštevilne in čebelar mora skrbeti, da so mu močne čebelne družine in da iste pašo lahko izkoristijo.

Just Ušaj.

Pazite na glistavost živine!

Ako opazi gospodar pri svoji živini gliste, je gotovo nevoljen in pa tudi v skrbeh, ker dobro ve, da so gliste slabo znamenje za dober in pravilen razvoj vsake živali. Gotovo bi pa imel vsak umen živi-

norejec še večjo pozornost na gliste pri živini ako bi vedel, da postanejo ti zajedavci živalskemu telesu lahko tako nevarni, da povzročijo ne-le hiranje ampak tudi pogin živali. Pisec teh vrst je pregledal nedavno

izvenredno močnega žrebca, ki je poginil po prav kratki bolezni. Približno pet ur pred poginom zgrabila je žrebca nenadoma prav huda kolika tako, da se je metal kot besen ob tla, se močno potil in kmalu na to obležal in par minut pozneje tudi poginil. Zdravila, ki so jih spravili v žrebca z veliko težavo in pa tudi nevarnostjo, niso pomagala nič. Ljudje so najprvo mislili, da je dobil žrebec tako hudo koliko, ker se je napačno krmil, da je dobil morda zelo pokvarjeno krmo ali pa celo strup. Pri pregledu žrebca našel sem pa v črevih za cele pehare dolgih glist, ki so se spoprijele na enm mestu v klobčič in zamašile črevo tako tesno in močno, da ni moglo blato nikakor naprej. Seveda je dobil žrebec vsled tega zamašenja črev z glistami hudo koliko in ker se klobčič ni odstranil, je moral žrebec poginiti. Slučaji, ko živali nevarno obole ali celo poginejo vsled prevelike množine glist, niso ravno redki, ker gliste povzročajo tudi drugačno škodo na živalskem telesu. Zgodi se tudi, da gliste prevrtajo črevo in tako umore žival. Gliste dalje ovirajo prehod krme in blata skozi črevo, dražijo notranjo kožo sluznico in povzročajo na ta način katare ali celo vnetja črev, vrhu tega posrkajo gliste najboljše redilne sokove tako, da vsled tega žival hira in hujša tudi pri najboljši hrani. Gliste pa tudi vznemirjajo žival, ki dobi dostikrat krče ali pa celo ohromi, to se zgodi zlasti radi tega, ker imajo gliste v sebi posebne strupe, ki jih izpuščajo v žival.

Gliste so torej prav neprijetna prikažen in gospodar, ki opazi gliste na svojih živalih mora skrbeti, da reši živali pred te-

mi zajedavci čim prej, da ne postane nevarnost prevelika.

Glistava žival se spozna precej lahko, ker se nahaja v blatu glistave živali vedno več ali manj glist. Ako žival rada in veliko je, pa vendar pri tem hujša in se ne redi, moramo opazovati žival, če ni morda glistava. Ravno tako moramo opazovati živali, ki so večkrat vznemirjene, dobivajo krče ali celo koliko. Če po tem opazovanju še nismo na jasnem, damo živali kako odvajalno sredstvo n. pr. ricinovo olje in nato bomo opazili pri glistavi živali takoj gliste v blatu. V hlevu, kjer je nekaj glistavih živali, dobijo gliste kmalu tudi druge živali, kajti glistava žival odklada s svojim blatom jajčeca od glist, ki pridejo na tla, krmo in steljo, kjer jih polizejo druge živali; ta jajčeca pridejo iz stelje tudi na sesci pri kravi, kjer jih polize tele, ki dobi nato seveda tudi gliste.

Za odstranitev glist imamo prav dobra sredstva, ki so pa dostikrat zelo močna in katera se dobi v lekarni le na živinozdravniški recept; med ta sredstva spada posebno bljuvna sol, arzenik, itd. Poleg teh imamo pa še precej dobrih domačih sredstev, ki jih rabimo s prav dobrim uspehom. Tako pomaga surova repa, zrezana, če se da v večji množini; dober je tudi vrtni česen in boljše terpentinsko olje (100—150 g). Pozabiti pa ne smemo, da je treba dati za vsakim sredstvom zoper gliste potem še kako odvajalno sredstvo, n. pr. ricinovo olje, glavberjeva sol ali pa aloe. Čez 14 dni se mora pa dati zdravilo še enkrat, da se takoj preženo gliste, ki so med tem časom izlezele iz jajčec.

Ljudi Fr. Černe

Kako je dosegla Italija rekordno žetev pšenice.

Že skozi par let po vojni je šel po Italiji klic: Italija mora imeti dovolj kruha za vse svoje prebivalstvo. Nobeni panogi kmetijske proizvodnje ni bilo posvečenih več člankov, kot ravno gojitvi pšenice in med kmetijskim ljudstvom ter veleposestniškimi krogi se ni o ničem drugem več govorilo, kot kako bi pridelali več pšenice. Reklama za gojitev pšenice tudi ni nikjer zadela na velike ovire, ker vse ugovore je pobil odgo-

vor: Italija uvaža letno za milijarde pšenice in zato se ni bati, da bo ostala neprodana. Po celi Italiji je bil tudi prirejen takoiimenovani »teden pšenice«, tekmo katerega so različni strokovnjaki in profesorji ter izobraženejši posestniki držali razna predavanja, ki so obdelovala predvsem tri vprašanja in sicer: Važnost pšenice za gospodarstvo Italije, kakšno bodi seme ter kako naj gnojimo pšenici. Istočasno so

tudi vsi listi, ki razmotrivajo o kmetijskih vprašanjih, prinašali članke in članke o predmetu: Kako pridemo do dovolj kruha.

Uspeh te »akcije za pšenico« je bila letošnja rekordna žetev. Seveda bi lahko kljub veliki reklami in agitaciji izpadla zelo slabo, ako bi vreme nagajalo, ker nikjer ne velja tako star naš pregovor »človek obrača, Bog pa obrne« kot ravno v kmetijstvu.

Letos je bilo za pšenico vreme zelo ugodno in je gotovo vreme bilo odločilno faktor. Vendar pa ne smemo pozabiti tudi na to, da so se tudi posestniški krogi potrudili, da bi izpadla žetev čim boljše. V tem oziru moramo navesti predvsem 2 točki in sicer:

1. Vporabljal se je dobro seme. Od semena mnogo zavisi. Ako vsejemo slabo seme, ne moramo pričakovati dobre žetve. Slabo seme da slabo rastlino in slab sad. To velja na splošno, so sicer tudi izjeme, a so redke. Ako vsejemo dobro seme, lahko računamo na uspeh, na dobro žetev.

To ne velja samo za pšenico, to velja za vse žito, za vse rastline in naš stari slovenski pregovor ima podoben primer tudi za človeka. Naši kmetje bi morali vedno paziti na seme in ne kupiti, kar jim pri trgovcu ravno pod prste pride.

V Italiji se letos sejali večinoma odbrano — selekcionirano — seme in sicer so uporabljali največ vrst Todaro, to je pšenica, ki nosi ime po znanem učenjaku in prirodoslovcu Todaro, ki je to pšenico odgojil in razmnožil. Najbolj znana je od nje vzgojena vrsta »Gentile rosso«, ki se je izkazala po celi Italiji. Ker je Tržaško kmetijsko društvo (italijansko) to leto s to vrsto pšenice napravilo poskuse tudi na naših kraških tleh in se je ta vrsta najbolj

izkazala, bi kazalo to vrsto preiskovati tudi v drugih krajih, posebno tam, kjer niso z domačo vrsto zadovoljni in bi radi prišli do drugega semena.

2. Drugo, kar je tudi blagodejno vplivalo na razvoj pšenice in na sledečo rekordno žetev, je pravilno obdelovanje zemlje in zadestno gnojenje pšenici. V tem oziru moramo italijanskim zemljedelcem priznati, da so napredni, ker so povsod zemljo globoko orali in pšenici tudi izdatno gnojili. Superfosfata niso v Italiji še nikdar toliko porabili kot letos, kar se je tudi opazilo na tečaju akcij družbe »Montecatini«, ki ima skoraj vse tvornice superfosfata v celi Italiji v svojih rokah. V nekaterih pokrajinah Italije, predvsem v Emiliji, so uporabili na vsak ha obdelovalne zemlje več kot 1 q superfosfata in temu razmerno je tudi tam letina izpadla; Emilija stoji na čelu.

Kaj se moramo iz tega učiti? Tudi pri nas igra pšenica v marsikaterem kraju zelo važno vlogo, v splošnem pa je pridelamo mnogo premalo. V splošnem tudi vidimo po njivalih zelo klaverno pšenico, ki da zelo majhen dohodek. Ako bi naši kmetje, ki goje pšenico, isti tako postregli, kot ona želi in kot ji postrežejo drugod, bi od pšenice imeli veliko korist, ker bi pridelali pšenico vsaj za lastno potrebo. Gojenje pšenice s slabimi žetvami se danes gotovo ne izplača, predvsem ne za trg, a če bi dosegli vsaj polovično žetev, kot jo je dal »Gentile rosso« v Sv. M. Magd. pri Trstu (44 q na 1 ha), bi se gojenje pšenice visoko izplačalo.

Gojitelji pšenice, zapomnite si to: Pšenica zahteva dobro pripravljeno zemljo, dobro seme in pa gnoja, predvsem fosforne kisline.

ing. R.

Izseljeniški vestnik.

V teh zadnjih letih, ko se vedno bolj občuti pomanjkanje dela in ko je marsikateri naš človek uvidel, da bo prišel tako na beraško palico, se sliši vedno pogosteje od različnih ljudi, da pojdejo v Ameriko. V mnogih vaseh našega ozemlja se od-

pravlja, oziroma se je odpravila večina moških med 25 in 35 leti.

Večkrat se odpravijo na daljnjo pot ljudje, ki so bili osleparjeni od obljub različnih brezvestnežev ali pa od različnih neutemeljenih vesti. Marsikateri je že bil

razočaran in marsikateri je res prišel na beraško palico. Zgledi, da so si nekateri pridobili v tujem svetu lepo premoženje, ne pomenijo ničesar in od takih se ljudje ne smejo pustiti zapeljati.

Ker je vprašanje izseljevanja zelo važno, hoče »Gospodarski list« vsako toliko časa poročati, kakšne so delovne razmere v onih državah, kamor se naši ljudje navadno izseljujejo.

Za Zvezne države v Severni Ameriki je določen vsakoletni kontingent za vsako posamezno državo. Le gotovo število izseljencev more iz Italije priti v to državo. To število je za leto 1923—1924 (do 1. julija 1924) že doseženo. Zato se sedaj ne dajejo več izseljeniški potni listi za Zvezne države.

Mnogi izseljenci gredo v Kanado in upajo od tam priti v Zvezne države. Vsako tako postopanje se spremeni v veliko razočaranje, ker so vsi prehodni dobro zastraženi. Isto velja tudi za druge države Severne Amerike.

Argentinijska je takoj po vojni sprejela mnogo izseljencev, danes pa vlada tam velika brezposelnost, ki vedno narašča.

Isto velja tudi za Brazilijo, kjer ne more veliko število italijanskih izseljencev najti nobenega zaslužka ter morajo tam beračiti.

V druge prekomorske kraje se navadno naši ljudje ne izseljujejo. Organizacije, pedvsem zidarjev, bi mogle dobiti zasluž-

ka v Mali Aziji (Tučiji), kjer bodo prej ali slej pozidali vsled vojske razrušene kraje.

V Evropi so razmere približno sledeče:

V Jugoslaviji morejo dobiti izvežbani delavci vedno kakšno delo, ne v taki meri navadni neizučeni delavci. Izseljevanje v Macedonijo in Južno Srbijo sploh, je mogoče, a vedno le v večjih grupah, ki morajo računati le na lastne sile in ne na različne podpore.

V Nemčiji (— imenoma v Poruhrju) bi želele okupacijske — francoske in belgijske — oblasti nadomestiti nemško stavkujoče delavstvo s tujim delavstvom. Seveda bi bila zaposlenost v Poruhrju le začasna in življenje ne bi bilo baš lahko. Nemške delavske organizacije svare vse inozemske delavce pred izselitvijo v Poruhrje.

V Franciji ni več danes pomanjkanja delavcev, brezposelnosti pa tam tudi ni. Francija potrebuje danes mnogo služkinj.

V Belgiji vlada brezposelnost, ker stoje mnoge tovarne vsled pomanjkanja premoga.

Gotovo je, da se bo mnogo naših ljudi izselilo v Rusijo, ker si itak žele mnogi bivši ruski vojni ujetniki le zopetni povratek tja. V Rusiji je bilo vedno dovolj kruha za vsakega tujca, a danes ga je predvsem le za one, ki pridejo tja s kapitalom. Ruska vlada brezposelnih, oziroma v resnici proletariziranih izseljencev za enkrat ne potrebuje. Se pa bodo razmere gotovo uredile. Vsak ki hoče iti v Rusijo, mora biti preskrbljen s potrebnimi dokumenti, ki jih daje rusko zastopstvo v Rimu. R.

Zadružništvo.

Občni zbor Zadružne Zveze v Gorici.

18. junija se je vršil XVII. redni občni zbor te naše važne osrednje zadružne organizacije. Iz raznih poročil podanih na tem občnem zboru, ki se ga je udeležilo 44 zastopnikov naših zadrug, posnamemo sledeče podatke.

V goriški Zadružni zvezi je bilo koncem 1922 združenih 148 zavodov in sicer:

69 posojilnic,
23 stavbnih zadrug
19 mlekarskih zadrug,
20 kmetijskih, gospodarskih in konsumnih zadrug,
4 produktivne zadruge,
4 razne zadruge in društva.
Deležna glavnica je znašala L 16.144.
Promet je znašal v letu 1922 lir 49.647.745,48, v l. 1921 pa lir 47.879.77,64, torej se je zvišal za lir 1.767.970,84.

Vloge članic so se povišale za lir 179.134.43, ker je bilo leta 1921 naloženega denarja lir 4.551.757.77, leta 1922 pa lir 4.730.892.20.

Tudi posojila članicam so se povišala; l. 1921 je bilo stanje posojil lir 2.501.619.08,

Blagovni promet se je znatno zvišal. Zveza je kupila in prodala:

- 1101 kvintalov koruze,
- 2125 kvintalov superfosfata,
- 377 kvintalov modre galice,
- 138 kvintalov žvepla,
- 122 kvintalov ovs,
- 655 kvintalov krompirja,

2950 kvintalov tomaževe žindre

to je skupaj okroglo 75 desettonskih vagoleta 1922 pa lir 3.472.166.37 torej lir 970.547.29 več kot prejšnje leto. nov blaga.

V letu 1922 je urejevanje zadrug zelo napredovalo. Zvezino uradništvo je 19 za drugim knjige in račune od leta 1915 dalje popolnoma uredilo. Le 17 zadrug še ni pričelo poslovati. Med temi so pa tudi takšne, ki najbrže ne obnovijo več svojega poslovanja.

V nadzorstvo so bili izvoljeni sledeči gospodje: Mons. Anton Berlot, stolni kanonik, Karol Černigoj, župan in predsednik hranilnice Sv. Križu, dr. Vladimir Glaser, odvetniški koncipient v Gorici, Josip Abram, župnik pri Sv. Luciji, Ciril Zamarurat v Biljah.

Na rednem občnem zboru je eden izmed zastopnikov zadrug izrazil mnenje, da je tudi načelstvu že potekla poslovna doba treh let. Akoravno se je občnemu zboru stvar razložila, je vendar član načelstva, župan Anton Rejec stavil formeln predlog, naj se čim prej skliče izreden občni zbor z dnevni redom »Volitev načelstva«, da se tako vsak morebitni dvom zavrne. Ta predlog je bil sprejet in na izrednem občnem zboru, ki se je vršil dne 16. julija 1923 so bili vsi doseđanji člani načelstva zopet izvoljeni za nadaljno dobo treh let. Načelstvo je toraj tako sestavljeno:

Predsednik: Anton Vuk, ravnatelj Čevljarske zadruge.

Podpredsednik: Anton Rutar, duhovni svetnik, odbornik in član raznih zadrug.

Odborniki: Anton Rejec, župan in predsednik Šebreljske štedilne posojilnice, Franc Černic, voditelj in odbornik hranilnice in posojilnice v Šempetru pri Gorici. Jernej Kopač, član Kat. tisk. društva in drugih zadrug, dr. Stojan Brajša, odvetnik in član raznih zadrug, dr. Josip Bitežnik, odbornik in član raznih zadrug.

Na obeh občnih zborih se je razpravljalo tudi o vprašanju izmenjave zvezinih neizmenjanih kron. V zadnjem času se je namreč o tej zadevi mnogo govorilo in zastopniki zadrug so želeli natančnih pojasnil. O zadevi sta izčrpno poročala poslanec Šček in zvezin tajnik Doktorič.

Katere davke plačujejo zadruge?

Davek na premožnost (l'imposta di ricchezza Mobile) morajo plačati tudi naše zadruge, ker mora glasom zakona plačati vsaka oseba, naj si bo fizična ali juridična, davek od katerega koli dohodka, ki ga je dobila v državi. Zato tudi zadruge niso oproščene tega davka in ga morajo plačati od svoje ustanovitve naprej.

Zadruge plačajo danes sledeče davke, ki so popolnoma enaki bivšim avstrijskim:

1. *rentnino* (l'imposta sugli interessi passivi) davek na pasivne obresti, (od hranilnih vlog), ki jih zadruga priznava svojim vlagateljem in ki so za zadrugo pasivne. Ta davek more zadruga prenesti na vlagatelje, pa naj si bodo to ljudje ali drugi denarni zavodi. Ta davek spada pod kategorijo A. (Naše hranilnice in posojilnice so plačevale vedno same rentni davek).

2. *pidobarino* (l'imposta sul reddito), davek na dohodek razviden iz bilance zavoda, ki je bila odobrena na občnem zboru in podpisana od odbornikov predložena sodišču.

Ne sme se pa misliti, da je ta dohodek enak čistemu dobičku, ki ga bilanca izka-

zuje. Glasom zakona se mora k temu dobičku prišteti:

a) stroške za vreditev in ustanovitev zadruga, ter za nakup premičnin in strojev, ako so navedeni med izdatki;

b) lastne svote, vporabljene za povečane deležnega kapitala, ali ki se jih je določilo za povečanje rezervnega fonda (pristopnine, itd.);

c) vse stroške ki jih ne povzročuje lastni obrat (darila v dobrodelne, propagandne namene itd.);

č) plačane davke in takse;

d) svote uporabljene za amortizacijo, ki prekašajo navadno obrabo;

e) dividende izplačane zadrugarjem v razmerju njihovega nakupa.

Pridobarina se vedno obdavči le na podlagi bilance zadruga. Ta davek spada v kategorijo B.

3. *osebno dohodnino* (l'imposta sugli stipendi ed assegni degli impiegati.), davek na dohodek (plačo, volila in podpore itd.) uslužbencev, ne pa navadnih delavcev. Zadruga morejo ta davek odbiti od plače uslužbencev. Osebna dohodnina spada v kategorijo C.

Zadruga morajo prijaviti dohodek davčnemu zastopniku tekom treh mesecev po potrditvi bilance in sicer se mora prijaviti priložiti prepis bilance z odgovarjajočim računom zgube in dobička in prepis zapisnika občnega zbora, vse na nekolekovanem papirju. Prepisi morajo biti overovljeni od pristojnega sodišča. Prijavi mora biti tudi priključen seznam obdavčljivih postavk. Ako zadruga ne predloži bilance, more davčna oblast določiti davek na podlagi prejšnjega leta in zadruga ne more zahtevati znižanja, ako bi ji po toletni bilanci tudi pripadlo.

Glede visokosti davka je mogoče napraviti konkordat z zastopnikom davčne oblasti. Ako se konkordat ne sklene, določi oblast sama odgovarjajoči davek, proti kateremu je mogoče vložiti utok tekom 20 dni po vročitvi odloka.

Utok mora biti napravljen na poli kolekovanj z Lit. 1.20 (Carta bollata) in vložen pri županstvu ali pa pri davčni oblasti, ki mora izdati tozadevno potrdilo. Utok mora biti naslovljen na 1. instanco. Ako tudi ta odbije, je mogoč utok proti tej od-

ločitvi na 2. instanco — rok drugih 20 dni — in proti odločitvi druge instance je dovoljen utok na Centralno komisijo neposrednih davkov v Rimu (Commissione Centrale per le Imposte dirette, Roma), ki odločuje le o pravni strani vprašanja. Dokler ni utok rešen, davka ni treba plačati.

Iz navedenega vidimo, da bodo plačevali naše zadruga iste davke kot poprej, samo pod drugimi naslovi.

ing. Rustja.

O kolkovanju zadrughnih knjig.

Z raztegnitvijo italijanskega pristobinskega zakona na nove province, se je tudi kolkovanje knjig bistveno spremenilo.

Niti ena knjiga, ki tvori bistveni del našega zadrughnega knjigovodstva, ni oproščena kolkovanja.

Zakon predpisuje za zadruga te-le knjige:

a) *Libro giornale*, to je naš dosedanjí blagajniški dnevnik.

b) *Libro dei socii*, to je naš imenik članov.

c) *Libro degli inventari*. V to kategorijo spadajo: knjiga za hranilne vloge, knjiga za posojila, knjiga za deleže, knjiga naloženega denarja in knjiga bilanc, kjer to vodijo; pri konsumih; knjiga upnikov in dolžnikov in druge podobne knjige, ki odgovarjajo potrebam vsakega posameznega podjetja.

d) *Libri dei verbali dell'assemblea generale e del consiglio d'amministrazione*, to so zapisniki občni zborov in zapisniki načelstvenih sej.

Vse te knjige, navedene od a) do d), neoziraje se na njihovo velikost, kolkujemo na ta način, da nalepimo na vsako polo obsegajočo 4 strani, na vrhu, po en kolek za 10 stot. Ko smo na ta način prelepili s koleki celo knjigo, jo nesemo k davkarji, da prepečati vse kolke z uradnim pečatom.

Z nalepljenjem kolkov pričnemo na drugi strani prvega lista in nadaljujemo na šesti, deseti, štirinajsti strani itd., ali z drugimi besedami povedano tako, da nalepimo na prvi, tretji, peti list itd. po en kolek za 10 stot.

Hranilne knjižice, glaseče se na ime vlagatelja ali na prinositelja knjižice. Kolek pri teh knjižicah znaša za vsaka dva

lista (ena pola) 18 stot. (oziroma 20, ker nimamo kolkov po 18 stot.). Kolkujemo jih na ta način, da nalepimo na načelno stran toliko kolkov po 20 stot., kolikorkrat po dva lista obsega hranilna knjižica. N. pr. za 2 lista en kolek, za 3 ali 4 liste 2 kolka, za 5 ali 6 listov 3 kolke itd.

Kolki morajo biti prepečateni pri davkariji.

Deležne in posojilne knjižice se kolkujejo, če ne obsegajo več nego 10 listov, s kolkom L 1.35; za vsaka nadaljna dva lista, je dodati kolek 25 stot. Način nalepljenja kolkov in prepečatenje istih, je isto kakor pri hranilnih knjižicah.

Kopirno knjigo do 400 listov kolkujemo s kolkom L 1.35; za vsakih nadaljnih 100 listov ali odlomek, dodamo kolek 40 stot. Kolke nalepimo na zadnjo stran knjige. Prepečati jih davkarija tako, kakor pri ostalih knjigah.

Listine, nanašajoče se na pristop in odstop članov, to sta pristopnica in odpoved, so kolka proste. Istotako so kolka prosti vsi spisi, ki se nanašajo na ustanovitev zadruga.

Vse knjige, ki so bile doslej v uporabi pri naših denarnih zavodih in so kolkovane bodisi s prejšnjim avstrijskim ali sedanjim italijanskim kolkom, se smejo brez slehernega nadaljnega dokolkovanja uporabljati do njihove popolne izrabe; pri onih pa, ki so bile po prejšnjem zakonu kolka proste, je kolkovati le tisti del knjige, ki je bil dne 1. julija t. l. še nepopisan.

Nalepljenje koleka 10 stot. se vrši na isti način in po istem vrstnem redu kakor pri novih knjigah.

Te knjige moramo v izogib kazni predložiti davkariji najpozneje do 30. septembra t. l., da prepečati nalepljene kolke.

Alojzij Bajec.

Hranilnice, tudi pri nas naj bo tako!

Deželna Zadruga Zveza v Veroni je sklicala nedavno sestanek vseh hranilnic in posojilnic, na katerem so bila sprejeta nekatera navodila, ki ne bi škodilo, ako se jih bi držale tudi naše hranilnice in posojilnice. Ta navodila so:

1. Hranilnica in posojilnica ima dvojen značaj, in sicer moralno — verski in materialni, ki morata biti v soglasju;

2. posojila se dajejo le članom;

3. visokost posojil zavisi od pravil in občnega zbora; do 5000.— L je navadno posojilo, 10.000.— L izredno, ki ga more dovoliti edino seja odbora, pri kateri morajo biti vsi odborniki navzoči;

4. vsa posojila podeljuje edino odbor;

5. Hranilnice in posojilnice ne smejo imeti nikakega denarnega stika z drugimi hranilnicami in posojilnicami, in sploh ne z zadrugami;

6. izključena so dobrodelna posojila, ako niso zajamčena z dobrimi menicami;

7. načeloma le šestmesečne menice obnovljene vsakih šest mesecev, izjemoma »in bianco« (Gospodarski list!);

8. proučiti namen posojila in slediti mu;

9. občinam se ne dajejo posojila;

10. ne vlagati kapitala v nepremičnine, v industrijske svrhe ne v taka podjetja, ki vežejo kapital za dolgo dobo;

11. kolikor mogoče izločiti tekoči račun;

12. ne kupovati vrednostnih listin, ako ne sledi to posvetovanju z Zvezo;

13. obresti vlog in posojil naj bodo odgovarjajoče;

14. paziti na pravilno knjigovodstvo;

15. zveze med upravitelji, odborom in člani ter Zvezo naj bodo žive.

Mnogim našim Hranilnicam in posojilnicam ta navodila sicer niso potrebna, ker se že tako ravna, a mnogim bodo ta navodila prav prišla. Gotovo so nekateri zavodi celo zelo potrebni navodil, ki pa naj ne bodo samo navodila tiskana v »Gospodarskem listu« temveč naj preidejo v meso in kri. inž. R.

Sirarska razstava za celo Italijo se bo vršila prihodnji november v Milanu. Ta razstava, prva te vrste v Italiji, ima namen pokazati celotno italijansko sirarsko industrijo in trgovino in ne bodo razstavljeni samo različni siri, temveč tudi vsi različni stroji in priprave, ki se v sirastvu in sploh pri mlekarstvu uporabljajo.

Ne bi bilo slabo, ako bi bili razstavljeni tudi siri naših krajev?

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje št. 22. Imam eno njivo pri Vipavi, kjer mi dela preslica veliko škodo. Ker mi je njiva izpod rok, sem jo opustil in sedaj imam tam deteljo, pozneje pa mi slim imeti travnik. Ali je to pravilno?

Odgovor. Že Vaše vprašanje kaže, da niste prepričani o pravilnosti Vašega ravnanja oziroma načrta. Ako Vam je delala preslica veliko škodo na njivi, Vam dela še večjo pri detelji in največjo bo pa delala pri travniku. Preslica je plevel in plevel na splošno uničujemo s tem, da kolobarimo kolikor mogoče z okopavinami, pri nas s koruzo in krompirjem ali s peso; ker moramo te rastilne večkrat okopati, pleti in osipati, uničimo s tem tudi plevel. To bi bilo eno.

Preslica raste navadno le tam, kjer so tla vlažna in kislja. Poleg že navedenega kolobarenja, kaže tako zemljo osušiti. Pri Vas bo mogoče to težko, ker je njiva pri reki, ne vemo. Kislobo tal odpravite v precejšnji meri tudi s tem, da pognojite tako zemljo izdatno z apnom; ako je le mogoče, napeljite čimveč cestnega blata.

Ako bi bilo vse troje svetovanega pri Vaši njivi mogoče in ne združeno s prevelikimi stoški, bi Vam svetovali, da storite vse troje, ako pa ne morete, boste imeli še največji dobiček, ako njivo posadite z akacijjo.

Vprašanje št. 23. Moj stari oče je kupil na dražbi s sosedom velik travnik, katerega si sta potem razdelila. Del od mojega starega očeta nima lastne izvozne poti in zato vozimo še vedno črez sosedom. Ker pa hočem sedaj svoj travnik spremeniti v njivo, pravi lastnik imenovanega travnika, da mi ne bo dovolil prevoza, ker bom večkrat vozil. Ima li pravico?

Odgovor. Vaš travnik, oziroma Vaša parcela ima služnostno pravico — servitut, vsled pomanjkanja lastne izvozne poti voziti črez sosedovo zemljišče, in zato Vam sosed ne more zabraniti prevoza črez njegovo zemljo tudi v slučaju, da Vi spremenite kulturo na Vaši zemlji. Glede služnostne pravice je vse eno, ali vozite Vi seno ali koruzo ali gnoj. Sosed Vam mora

prevoz dovoliti; zabraniti Vam ga pa more v slučaju, da obstoja kakšna listina, glasom katere velja služnostna pravica le za travnik.

Vprašanje 24. Naši kmetje kupujejo v Trstu pri Dreherju in tudi v Senožečah pivovarske ostanke. Kakšen vpliv imajo ti ostanki na količino mleka?

Odgovor: V pivovarstvu ostane slad in mlato (trebarji). Oboje daje izborno kremo, ki je zelo pripravna za molzno živino. Ako se pravilno krmi, predvsem, ako niso ti ostanki plesnjivi in zaduhli, daje molzna živina več mleka, ki je glede kakovosti enako dobro, kot vsako drugo, ako še ne boljše. Seveda ne smete krmiti preveč ne slada in tudi ne mlata. Ako damo glavi molzne živine dnevno 1½—2 kg slada ali okoli 15 kg svežega mlata, ni potrebno imeti strah pred posledicami temveč bomo imeli le korist: Tvornice prodajajo tudi suhe trebarje, ki so najmanj štirikrat toliko vredni, kot sveži. Teh moremo dati živini dnevno le 4—5 kg, ne več. Seveda je najboljši, da krmimo mlato v svežem, kakor tudi v suhem stanju med rezanico.

Vprašanje št. 25. Kako je razumeti pri menici ki ima v glavi napis: »Vale per cambiali con scadenza sino a sei mesi: da oltre 2500 a 3000 pagabili nello Stato.« nekoliko nižje se pa nahaja v četverovglati štampiljki v rudeči barvi besedilo »Vale sino L 1500.—«

Odgovor: To so menične blankete starejšega datuma, ki so veljale prvotno za zneske od 2500 do 3000 lir, ko se je pa pozneje kolkovna pristojbina pri menicah za 100 odstotkov povišala, je veljala ista blanketa le za polovični znesek t. j. za 1500 lir, zato je bila prepečatena s četverovglato štampiljko v rudeči barvi, z besedilom »Vale sino L 1500.—«. Isto velja tudi pri menicah za višje in nižje zneske.

Menične blankete, ki datirajo iz časa pred poviškom kolkovne pristojbine, nosijo vse take rudeče štampiljke in veljajo za toliko, kolikor je navedeno v štampiljki, pri menicah novejšega datuma je pa precizno navedeno v glavi, v črnem tisku za kak znesek velja. Za naše zavode je merodajna

prva vrsta, glaseča se »Vale per cambiali con scadenza sino a sei mesi da oltre . . . . a . . . . lire pagabili nello Stato«. —

Vprašanje št. 26. Kaj naj se zgodi z menico, ko je dolžnik poravnal svoj menični dolg?

Odgovor: Naj se napiše na hrbet menice »Plačana dne . . . . .«. Pod to besedilo se pritisne zadrugina štampiljka, pod katero podpišejo tisti, ki so opravičeni podpisovati za zavod, svoja imena.

Tudi se lahko menica, če je dolžnik s tem zadovoljen, v njegovi prisotnosti vniči s tem, da se jo raztrga.

Svarí se pa zavode pred tem, da bi dolžniku izročil menico, ne da bi bili prej napisali na hrbet iste, da je plačana. (Glej zgoraj.) —

Vprašanje št. 27. »Kako se vpiše posojilo na menico v knjigo posojil in v »Za-

družno oziroma posojilno knjižico zadrugnikovo«?

Odgovor: V »knjigi posojil« se v glavi, tam, kjer je predtiskano besedilo »Dolžno pismo z dne« na prvi naslednji črti zapiše »Menica z dne«. Vse ostalo ostane nespremenjeno. V tabelarnem tekstu »knjige posojil« v tretji rubriki, ki nosi nadpis »Predmet« se vpiše besedilo »Posojilo na menico«. Vse ostale vknjižbe so iste, kakor pri zadolžnici. — V zadrugni oziroma posojilni knjižici zadrugnikovi se dopiše k predtiskanemu besedilu »Posojilo na« še besedico »menico«. —

Vprašanje št. 28. Kaj bo v »knjigi posojil« z rubriko »Predplačane obresti«?

Odgovor: Ta rubrika ima isti namen kakor doslej. Glede predplačanih obresti čitaj članek »Še o menici«.

Kako je po deželi.

ISTRA koncem avgusta.

Kako kaže letina?

Vetrovi, ki se navadno pojavljajo v suhih letih — pri nas jih ljudje imenujejo tankohlebce — so oznanjevali pretečene spomladi, da bo hlebec kruha tanek. In v resnici se vse to spolnjuje. Prva žetev je srečno in dobro izpadla, le po dolinah je pšenici škodovala megla. Prva košnja detelje in trave se je tudi obnesla prav dobro, posebno tam, kjer se je pravilno rabilo umetni gnoj. To je bil veseli del leta za kmete.

Potem pa se je spremenilo. Od druge polovice julija naprej vlada suša. Koruza je sicer lepo nastavila, toda v plitvi zemlji ni naredila klasa in se je posušila. V dolinah se še brani, pravega sadu pa le ne bo. Kmetje bodo zopet prisiljeni kupovati turšico, ki je glavna hrana našemu narodu. In to je največja ovira, da ne morejo plačati dolgov in napredovati v gospodarstvu. Vsled suše ni otave za drugo košnjo. Jarka, to je po prvi žetvi posejana turšica za krmo, tudi ne raste. Repa komaj gleda iz zemlje in bolharji so ji zelo škodovali. Krompir je pokazal najlepše. Vsled peronospor se je zgodaj posušil. Sedaj se na

njihvah skoraj ne pozna, kje da je. Bilo bi treba škropiti ga z modro galico, kakor trte. Drugače pravijo, da ima v zemlji dokaj gomolja. Na izkopanje se čaka, dokler se zemlja ne ohladi. Od fižola ni sadu. Mnogi bodo komaj seme nazaj dobili.

Trta je tudi prevarila vinogradnika. Po gorki spomladi se je pokazalo obilno grozdja. V cvetju se ga je dokaj zgubilo. Mesec junij je bil izredno hladen. Grozdje je pozno cvetelo in zelo se je osipalo. Tudi novega zaroda se je pokazalo. Ker je cvetje zakasnelo, bo tudi trgategv pozna. Lani se je v tem času videlo obilno zrelega grozdja, letos se to redko vidi. Vinski pridelek bo kvalitativno in kvantitativno zaostajal za lanskim.

Tudi zorelo bo letos neenakomerno. Vinogradniki bodo morali v trgatvi dobro izbirati. Napravijo naj si od slabjšega grozdja pijačo, ki ne bo imela čez 5° alkohola — radi davka na vino. Kar bo za prodajo, naj bo sortirano in pravilno pripravljeno.

Staro vino se odriva za vsako ceno, kakor se pač more. Vprašanje kruha sili na to.

Sadja je malo in še to je nezdravo. Breskve in smokve so se večinoma zatrlle. Letos se je videlo manj ptic, zato je pa več mrčesa. Lanska zima je bila zelo ugodna, zato je najbrž ostalo mnogo ptic v Italiji in na Grškem, kjer so padle v mreže lovcev — na škodo poljedelstva. Kedaj bo to prešlo!

Živina je imela to poletje dovolj lepe cene. Na zimo bodo te gotovo padle radi

suše, ki je uničila drugo košnjo — posebno v južnem delu Istre. Seno so kupovali trgovci po 20 do 25 L. Škodo bo imel vsaki posestnik, ki se je pre naglil s prodajo.

Naredba o davku čistega prihoda zemljišč se izvršuje le po željah davčnih oblasti, ne pa po faktučnem posestvenemu stanju. Temeljita revizija katastra je zelo potrebna za vse naše posestnike.

Tržni pregled.

Žita. V zadnjem »Tržnem pregledu« smo rekli, da ni pričakovati splošnega padca cene pšenici, ker je cena nizka samo v Italiji. Sedaj pa prihajajo poročila iz Severne Amerike, da je tam letina izpadla nad vsako pričakovanje dobro in zato se opaža tudi na borzi v Chicagu občutno padanje cene. Kje se bo cena ustavila, še ni mogoče predvideti, a izgleda, da bo cena na svetovnem trgu ostala na višini okoli 90.— L za q, cena, ki je sedaj v Italiji navadna, ponekod tudi za par lir nižja. Letos se ponuja na svetovnem trgu tudi ruska pšenica, katere so največ pokupili Nemci iz rajha.

V Italiji so sledeče cene:

Milan:

pšenica domača	L	87—91
pšenica inozemska	L	95—110
oves domači	L	68—73
rž	L	70—75

Videm:

pšenica	L	75—95
oves	L	56—70
rž	L	50—70

Genova:

koruza domača in inozemska	L	80—86
--------------------------------------	---	-------

Živina: Klavna živina je draga, cene višje za pitane prašiče in teleta, drugače prej tendenca navzdol. V splošnem so cene sledeče:

Milan:

voli 1. vrste	5.50—6.10	po kg žive teže
voli 3. vrste	3.30—4.10	po kg žive teže
krave 1. vrste	5.20—6.—	po kg žive teže

krave 3. vrste	2.80—3.85	po kg žive teže
teleta 1. vrste	8.80—9.80	po kg žive teže
teleta 3. vrste	6.—7.40	po kg žive teže

Padova:

klavni voli	3.50—4.70	po kg žive teže
krave	3.—4.60	po kg žive teže
teleta	5.—7.—	po kg žive teže

Krma. Cene majskemu senu rastejo, malo provpraševanja po otavi in detelji, veliko povpraševanje po slami. Cene so sledeče:

	Seno	Slama
Emilija	44	19
Lombardija	60—70	20—24
Pijemont	60—64	18—20
Videm	25—35	21—23

Maslo se je za malenkost dvignilo v ceni ter stane v Emiliji 15—16, Milanu 16.50—17.—, Rimu 20.— L po kg. Sir je padel v ceni.

Vino. Kako bo izpadla letina, ni mogoče še predvidevati, a gotovo ne tako rožnato, kot so računali začetkom avgusta, ker je trajajoča suša zelo mnogo škodovala. Pričakujejo pa vendar za okoli 25% boljšo letino kot lani, torej 40—45 milijonov hl. Cene ne kažejo velikih izpreminjanj ne navzgor in ne navzdol.

Umetna gnojila. Superfosfat bo nekoliko bolj po ceni, kot lansko leto. Tvornice imajo že precej naročil in to umetno gnojilo je najbolj iskano ter v celi Italiji splošno v uporabi. Tomaževa žlindra je z dnem na dan dražja, kar velja tudi za kalijevo sol. Tomaževa žlindra se je podražila prvi teden v septembru skoraj za 10 stot. na enoto. Pri nas bo prodajna cena

franko kolodvor na drobno okoli 41.— do 43.— L za 18%.

Krompir se je v zadnjem času nekoliko podražil in notira: Bologna 40.— L po q, Napolj 45, Rim 50.

Sadje: Trgi so dobro založeni, proizvajalci se pa pritožujejo, da ne morejo dobiti odjemalcev. Cene so širom Italije približno sledeče:

breskve . . .	120—200 L po q
češplje . . .	45—65 L po q
hruške . . .	40—80 L po q
jabolka . . .	45—80 L po q

Cene v Jugoslaviji so seveda za vse kmetijske pridelke mnogo nižje, kot pri nas, in sicer (cene v dinarjih, 4 D = 1 L):

	Ljubljana	Maribor
konji dobri, par . . .	12.500.—	—
voli in krave I. . .	12.05—14.—	12.—14.50
voli in krave III. . .	10.—11.5	10.—12.—
prašiči zaklani . . .	—	22.—25.—

teleta	19.—21.—	—
piščanec	15.—25.—	15.—30.—
kokoš	36.—50.—	50.—60.—
mleko 1 l	3.75—4.—	3.50—4.—
maslo 1 kg	55.—70.—	—
jajca	1.25—1.50	1.25—1.50
pšenica	400.—	400.—
rž	400.—	400.—
ječmen	350.—	325.—
oves	360.—	375.—
koruza	325.—	375.—
ajda	400.—	400.—
fižol prepeličar	600.—	—
vino dolenjsko	4.50—5.50	—
vino štajersko	5.—6.—	—
vino ljubljansko 1921	8.50—10.—	—
vino banatsko	3.—3.50	—
seno	115.—	110.—
slama	50.—75.—	80.—
drva trda 1 m ³	170—200	—
drva mehka 1 m ³	60.—100	—

Gospodarska navodila za september.

Na polju in travniku. Ponekod že berejo koruzo. Že na polju moramo odločiti one klase, ki naj služijo za seme spomladi. V ta namen odberemo ona stebela, ki imajo vsaj dva dobro razvita klasa, in te klase posebej slačimo. Za seme odločimo one klase, ki so najbolj razviti in lepi. Razlika objema klasa na dnu in pri vršiču naj ne bo velika in vrste zrnja naj bodo ravne. Tak klas ima največje število in najlepše razvita zrna. Le dobro razvita zrna nam bodo dala sposobne mlade rastline in močna stebela v drugem letu. Odbrane klase sušimo na takem prostoru, kamor ne morejo miši do njih.

Tu pa tam že sejejo zimski ječmen in rž. Ječmen je letos zelo bolehal od sneti in zato moramo seme razkužiti, kar najbolj po ceni storimo na ta način, da seme pred setvijo pomočimo z vrečo vred v 2% raztopnini modre galice (20 dkg modre galice na 10 l vode).

Ako ni na njivi več nobenega sadeža, njivo kolikor mogoče kmalu preorjemo. Naši kmetovalci se morajo naučiti, da je jesensko oranje najboljše, ker s tem uničimo plevel in zemlja v preoranem stanju

najboljše počiva, to se pravi, da se dobro prezrača. Preorana zemlja izgubi vsled vetra mnogo manj vlage kot nepreorana, in je poleg tega tudi sposobna obdržati in vskrkati vsako kapljico dežja.

Kdor je otavo pokosil, naj travnik in senožeti pognoji. Nepognojen travnik ne bo dal v bodočem letu mnogo krme, ki je predpogoj našega kmetijstva. Umetna gnojila se dobe, kot pred vojno.

V vinogradu zaznamujemo one trte ki ne dajejo grozdja ali slabo grozdje in ki jih želimo nadomestiti spomladi. Ravnotako zaznamujemo one trte, ki dajejo zlahkno grozdje in katere želimo razmnožiti s cepljenjem ameriških divjakov.

Proti koncu meseca in začetkom oktobra se začne trgatve (vidi članek!) in v tem oziru si zapomnimo, da trgatve napravi vino in to zavisi od sladkorne vsebine v grozdju.

V sadovnjaku je ta mesec marsikatero sadje zrelo. Pri obiranju pazimo na to, da sadja ne ranimo. Ono sadje, ki je namenjeno za trg in zimo, moramo skrbno odbrati ter uničiti vse pokvarjeno sadje, pa naj si bo piškavo ali gnilo.

Na debla nadenemo lepivne pasove in se v tem oziru držimo navodil, ki jih je priobčil »G. L.« v avgustovi številki.

V r t u je še čas vsejati zimsko solato. Zalivanje naj polagoma prestane, ker so noči bolj hladne in izhlapevanje ponehuje. Paradiznikom očistimo vse cvetje in drobne sadove, da zamorejo zoreti ostali. Ne dozorele sadove moremo vložiti v jesih, kar nam omogoči v zimskem času prijetno omako h krompirju. Moremo sejati špinato, hrana, ki bi morala biti upoštevana ne samo od gospode v mestu temveč tudi od strani kmetskega ljudstva.

V h l e v u ni posebnega dela. Paziti moramo, da se mlada živina razkače. Vodimo jo na prosto, na zrak, kjer se živina s skakanjem iztelovadi, okrepi celotni svoj organizem. Za oranje potrebujemo močne in vzdržljive vole. Krmimo jih izdatno in pazimo na njih želodec in njihov apetit.

Pazimo, da imajo svinje dovolj krme. Sedaj je čas, da se še razvijajo, da rastejo, ker kmalu bo potrebno začeti z odebeljenjem. Krompirja v svežem stanju — nekuhanega — ne kaže mnogo krmiti, ker v veliki količini tak krompir ničesar ne koristi, temveč škodi. Ako bi človek pojedel 1 kg surovega krompirja, bi umrl ali vsaj težko obolel vsled zastrupljenja, ki je posledica nekega posebnega strupa, ki se nahaja v surovem krompirju in ki se imenuje solanin. Prašiču damo največ 1 kg surovega krompirja, kar vpliva na žival dobro, ostalega pa v kuhanem stanju. S kuhanjem povzročimo, da se solanin razkroji.

V k l e t i. Jagode se debele in ponekod že začno trgati. Pazimo, da je vse pripravljeno, sodi in orne, badnji in brentači čisti in v redu. Ni dovolj voda za čiščenje pri vsaki posodi. Posodo prvo pregledamo in ako je plesnjava, moramo plesen odpraviti in sicer moramo tako posodo oprati najmanj z vročo vodo, v kateri rastopimo sodo.

Pazimo na posodo, ki pride v dotik z moštom ali mladim vinom, da ne bomo imeli pozneje nepravilnosti. Kazalo bi tudi prebeliti pred trgatvijo celo klet, očistiti jo pajčevine in druge nečistosti.

Mleziivo, prvo mleko po otelitvi je novorojenčku - teletu nujno potrebno, ker spravi iz teleta črevesno smolo, ki mora iti ven.

VKLADANJE CELIH PARADIŽNIKOV (pomidorov) se vrši na sledeča dva načina:

1. Zrele in zdrave sadove očistimo prahu in morebitnih drugih priveskov (najbolje z mehko ščetko) ter jih vložimo v pripravne posode, ki morajo biti seveda čiste. Posebej pripravimo rastopnino iz 5 delov vode 1 dela jesiha in 1 dela soli ter to mešanico zlijemo na sadove v posodi. Vrhu vsega vlijemo še nekoliko olja, ki ima nalogo zadržavati dostop vsem zračnim glivicam.

2. Neprezreli sadovi se dobro očistijo, vložijo v posodo, ki se potem nalije z vročo slano vodo (na 1 l vode 15 dkg soli). Vrhu nalijemo malo olja.

Na oba načina vloženi paradizniki se ohranijo skozi več časa, seveda morajo biti zdravi — neranjeni — in tudi pecelj naj jim ne bo odstranjen.

IZVOZ PŠENICE

je iz Italije dovoljen in sicer na zahtevo agrarnih krogov, ki so bili vsled padca cene pšenici znatno udarjeni. Padanju cen pšenici je vzrok zelo dobra letošnja letina ter pomanjkanje denarja proizvajalcev, ki so s pšenico silili na trg, mlinci pa je niso hoteli kupovati, ker so upali na še bolj nizke cene. Vkljub izvozu bo vendar Italija tudi letos uvozila mnogo pšenice, ker niti letošnja dobra letina ne krije notranje potrebe.

SHRANJEVANJE GROZDJA ZA ZIMO.

V masikateri hiši se dobi sveže grozdje še dolgo po Božiču. Nekateri je obesijo v kleti, drugi je položijo na deske itd. Neki kraški kmet pa je rekel, da ostane grozdje največ časa sveže, ako se ga položi med koruzno olubje (listi okoli klasa) in sicer na ta način, da se položi na tla prvo ena plast suhega in zdravega olubja, vrhu tega plast zdravega grozdja, zopet olubja itd. Seveda je mogoče shraniti le zdravo grozdje, katerega je potrebno večkrat pregledati in odstraniti vse gnile oziroma plesnive jagode.

Vina kokošem? Francoski strokovnjak De Soubet pravi, da znesejo kokoši več jajc, ako se jim da dnevno in na glavo po eno žličico vina. Vredno poskusa.

TISKOVINE V ZALOŽBI GORIŠKE ZA-
DRUŽNE ZVEZE:

Blagajniški dnevnik 100 listov	po L 35.—
Blagajniški dnevnik 200 listov	po L 50.—
Blagajniški dnevnik z razdel- nikom za izdatke 200 listov	po L 70.—
Blagajniški dnevnik z razdel- nikom za prejemke 200 li- stov	po L 70.—
Razdelniki zadrug	po L 50.—
Posojilne knjige á 400 strani .	po L 90.—
Posojilne knjige á 300 strani .	po L 80.—
Posojilne knjige á 200 strani .	po L 70.—
Hranilne knjige á 200 strani .	po L 70.—
Imeniki zadružnikov	po L 20.—
Deležne knjige	po L 30.—
Salda konti	po L 30.—
Nakupno-prodajne knjige . . .	po L 40.—
Blagovnj skontri	po L 30.—

Prejemne knjige mleka	po L 30.—
Knjige za tekoči račun	po L 15.—
Knjige pristopnic, 400 listov .	po L 30.—
Knjige pristopnic, 200 listov .	po L 20.—
Knjige pristopnic, 100 listov .	po L 15.—
Hranilne knjižice, izvod	po L 2.—
Posojilne knjižice, izvod	po L 2.—
Denarne knjige á 200 listov .	po L 22.—
Zadolžnice a) na poroštvo . . .	po L 0,50
» b) na vknjižbo	po L 0,50
Izpiski hranilnih vlog	po L 0,40
Izpiski deležev	po L 0,50
Izpiski posojil	po L 0,40
Računski zaključki za den. z.	po L 0,30
Računski zaključki za blag. z.	po L 0,30
Potrdila za dvignjene hr. vloge	po L 0,80
Opomini za obresti in glavnice	po L 0,10
Obrestne tablice	po L 1.—
Izkazi za neposredne pristoj- bine	po L 0,30

KATOLIŠKO TISKOVNO DRUŠTVO

VPISANA ZADRUGA Z OMEJENIM JAMSTVOM

V GORICI

**PRIPOROČA VSEM ZADRUGAM
- - IN ZADRUGARJEM SVOJO - -**

KNJIGARNO v GORICI

VIA CARDUCCI 2 (V MONTОВI HIŠI)

**PRODAJA NA DROBNO IN
NA DEBELO PISARNIŠKE
IN ŠOLSKE POTREBŠČINE,
TISKOVINE ZA OBČINSKE
— IN DRUGE URADE —**

Čevljarska zadruga
v MIRNU pri Gorici
izdeluje vsakovrstno obuvalo
poznano pod imenom

ADRIA' ČEVLJI

Edino domače zadržno podjetje te stroke, ki si je pridobilo vsestransko priznanje. Izdeluje čevlje, ki v ličnosti in trpežnosti prekašajo vse druge to-vrstne izdelke.

LASTNE PRODAJALNE:

v Gorici, Corso Verdi 32, v Trstu, ulica Rettori I, v Celju, Narodni dom. Razpošilja tudi naravnost iz tovarne v Mirnu na debelo in na drobno.

**ZVEZA GORIŠKIH DELAVNIH
IN PROIZVAJALNIH ZADRUG**

reg. zad. z om. zav.

Gorica, Via Mazzini (Municipio) 4 l. nad.

Včlanjenih zadrug 45.

Prezema vsa obnovitvena kakor tudi druga v stavbno in proizvajalno stroko spadajoča dela, ki jih izvršuje sama ali potom pridruženih stavbenih zadrug. — —
Vojnooškodovanci, izročite obnovitvena dela le našim
- - - - - stavbenim zadrugam. - - - - -